

INSPECTIE VAN FINANCIËN

Vlaamse overheid

Graaf de Ferrarisgebouw

Koning Albert II-laan 20

1000 BRUSSEL

T 02 553 26 71

www.vlaanderen.be

Nota aan mevrouw Zuhair DEMIR

Vlaams minister van Justitie en Handhaving,

Omgeving, Energie en Toerisme

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
27/06/2022	ZD/TDB	PvS/2022002458	-
vragen naar/e-mail		Telefoonnummer	datum
Micheline De Moor micheline.demoor@vlaanderen.be		+ 32 2 5532671	30/06/2022

Betreft: Ontwerp van saneringsovereenkomst tussen de Vlaamse regering en 3M – Ondertekening door de Vlaamse minister voor Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

1. Het dossier

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme legt met een nota van 27 juni 2022 met kenmerk ZD/TDB het dossier voor de ondertekening van de saneringsovereenkomst tussen de Vlaamse regering en 3M voor advies voor aan de inspectie van financiën.

Dit dossier kwam bij de inspectie van financiën toe op 27 juni 2022. De Vlaamse minister vraagt de inspectie van financiën om een dringend advies.

2. Beknopte samenvatting van het dossier

Het ontwerp van saneringsovereenkomst tussen de Vlaamse regering en 3M dat voorgelegd wordt, bevat een voorstel van minnelijke schikking voor het ordelijk oplossen van de problemen en betwistingen die tussen de Vlaamse

Afschriften

- de minister-president van de Vlaamse regering
- de Vlaamse minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed
- de secretaris-generaal van het departement Omgeving
- de administrateur-generaal van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
- de inspecteur van financiën, coördinator

overheid en 3M zijn ontstaan na het vaststellen van de PFAS-verontreiniging door 3M in de gemeente Zwijndrecht en in de omgeving van deze gemeente.

De regeling die voorgesteld wordt, voorziet een belangrijke tegemoetkoming van 3M die gedeeltelijk financieel is en gedeeltelijk in natura. De totale financiële waarde van deze tegemoetkoming wordt geraamd op K€ 571.326 en omvat het volgende:

- 3M stelt een financiële zekerheid van K€ 250.000 voor de sanering van de omgeving van 3M en het uitvoeren van een aantal saneringswerken op de site van 3M. De overeenkomst bepaalt uitdrukkelijk dat de saneringsaansprakelijkheid en –plicht van 3M niet beperkt is tot dit bedrag indien dit niet zou volstaan om de nodige saneringswerken uit te voeren.
- 3M investeert K€ 115.000 op de eigen site in milieutechnologie zoals tijdelijke en/of permanente geavanceerde waterzuiveringsystemen om PFAS te verwijderen uit industrieel afvalwater, verontreinigd regenwater en grondwater dat wordt opgepompt.
- 3M verleent Lantis een tegemoetkoming van K€ 100.000 die bestaat uit een schadevergoeding van K€ 50.000 en ondersteunende diensten voor een bedrag van K€ 50.000.
- 3M betaalt de Vlaamse overheid een forfaitaire schadevergoeding van K€ 100.000
- 3M maakt een bedrag van K€ 5.000. vrij voor goodwill-betalingen aan de betrokken landbouwers voor de vergoeding van de impact van de no regret-maatregelen en werkt een regeling uit voor mogelijke bijkomende aanspraken omwille van schade of verlies door de betrokken landbouwers.
- 3M doet afstand van haar aanspraak op de uitbetaling door de overheid van een aantal vergoedingen en openstaande subsidieschijven voor een bedrag van K€ 1.326.
- om de vereiste transparantie te creëren zet 3M een website op die informatie bevat over onder andere de verontreiniging, de bodemonderzoeken, de saneringsmaatregelen, de omgevings- en gezondheidsrisico's. Ook worden periodieke bijeenkomsten met de gemeente Zwijndrecht, de betrokken burgers en de Vlaamse overheid georganiseerd.
- 3M doet afstand van alle hangende beroepen rond de maatregelen die door de (Vlaamse) overheid genomen zijn om de verontreiniging te beperken en te herstellen.

De schadevergoeding van K€ 100.000 die 3M aan de Vlaamse overheid betaalt, zal de Vlaamse overheid aanwenden voor de financiering van sommige kosten die niet exclusief aan 3M kunnen toegewezen worden zoals het opzetten van een preventiebeleid in en rond Zwijndrecht, het realiseren van de monitoring die moet opgezet worden, het verzekeren medisch-psycho-sociale bijstand aan de burgers en het saneren van verontreinigde baggerspecie uit o.a. de Schelde en het Albertkanaal. Ook worden een aantal kosten die de Vlaamse overheid reeds gemaakt heeft voor sommige onderzoeken (b.v. bloedonderzoeken maar ook onderzoeken rond bodemsanering) en voor de ondersteuning voor de burgers en die begroot worden op K€ 12.471, op deze schadevergoeding aangerekend.

De menselijke gezondheidsschade valt niet onder de saneringsovereenkomst. Burgers hebben dan ook nog steeds de mogelijkheid om zich tot 3M te wenden indien in de toekomst gezondheidsschade vastgesteld wordt.

De nota aan de Vlaamse regering vraagt de Vlaamse regering akkoord te gaan met de inhoud van het ontwerp van saneringsovereenkomst en de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te mandateren om de saneringsovereenkomst te ondertekenen namens het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap.

3. Opmerkingen van de inspectie van financiën

3.1. Wettelijkheid en regelmatigheid

De nota aan de Vlaamse regering stelt voor dat de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme de saneringsovereenkomst ondertekent niet enkel voor de Vlaamse regering maar ook voor OVAM en VMM.

Een advies van de Kanselarij geeft aan dat een beslissing van de Vlaamse regering volstaat om de Vlaamse minister een mandaat te geven om de overeenkomst te ondertekenen voor de Vlaamse regering. Een besluit van de Vlaamse regering om dit mandaat te bevestigen is niet vereist.

De Vlaamse minister kan ook ondertekenen voor OVAM en VMM indien hiervoor in uitvoering van artikel 27 van het besluit van de Vlaamse regering van 30 oktober 2015 tot regeling van de delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de hoofden van de departementen en van de intern verzelfstandigde agentschappen. De delegatie van de beslissingsbevoegdheden aan OVAM en VMM specifiek voor dit dossier opgeheven wordt. Deze delegatie kan evenwel enkel opgeheven worden bij ministerieel besluit. De inspectie van financiën stelt vast dat de vereiste ministeriële besluiten niet bij het dossier gevoegd zijn dat haar wordt voorgelegd. Zij meent dat de betrokken ministeriële besluiten ter informatie moeten gevoegd zijn bij het dossier dat ter beslissing aan de Vlaamse regering wordt voorgelegd.

3.2. Doelmatigheid

De beslissing om een dading af te sluiten vereist een opportuiniteitsafweging waarbij de voor- en nadelen van het afsluiten van een dading afgewogen worden tegen de voor- en nadelen van het voeren van een gerechtelijke procedure.

In de nota van het advocatenkantoor Omega Law dat bij het dossier gevoegd is, stellen de advocaten op grond van de risico's die aan het voeren van een gerechtelijke procedure verbonden zijn, voor om een dading onder de vorm van de saneringsovereenkomst die nu voorligt af te sluiten. De belangrijkste risico's van een gerechtelijke procedure zijn de reële kans dat een dergelijke procedure zeer lang aansleept, en de onzekere uitkomst van een dergelijke procedure. Bij zeer lang aanslepen wordt in dit geval gedacht aan verschillende jaren. Bij de onzekere uitkomst wijzen de advocaten op een reële mogelijkheid dat de rechter de verantwoordelijkheid voor dit dossier volledig bij de Vlaamse overheid legt waarbij 3M geen enkele vergoeding moet betalen.

De saneringsovereenkomst biedt het voordeel dat de inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheden in dit dossier in belangrijke mate onmiddellijk worden vastgelegd en dat de problemen die aan de grondslag liggen van dit dossier onmiddellijk kunnen aangepakt worden en niet voor langere tijd worden uitgesteld in afwachting van een uitspraak van de rechter.

De saneringsovereenkomst biedt een aantal zekerheden rond de kosten voor de bodemsanering en voor de vergoeding van de betrokken landbouwers waarbij uitdrukkelijk bepaald wordt dat de bedragen die in de overeenkomst vermeld worden voor de sanering van de omgeving van 3M en voor de vergoeding van de landbouwers geen bovengrens zijn indien in de praktijk de kosten hoger zouden oplopen dan nu geraamd wordt. Bovendien blijkt uit het dossier dat de kosten voor de sanering van de omgeving van 3M en de kosten van de sanering die moeten gedragen worden door Lantis en waarvoor Lantis een vergoeding krijgt van K€ 100.000, gesteund zijn op een raming die opgemaakt werd door het studiebureau Antea Group. Deze raming is wel opgemaakt rekening houdende met een aantal voorbehouden omdat een aantal belangrijke punten die de raming moeten onderbouwen niet konden ingevuld worden.

De vraag rijst voornamelijk of de schadevergoeding van K€ 100.000 die aan de Vlaamse overheid betaald wordt, volstaat om de kosten die de Vlaamse overheid moet opnemen, te dekken. Dit is moeilijk in te schatten hoewel de gegevens die bij het dossier gevoegd zijn o.a. door het departement Mobiliteit en Openbare Werken, doen vermoeden dat vooral omwille van de kosten voor het saneren van het vervuild slib dit bedrag niet zal volstaan. Het departement raamt de kosten voor deze sanering over een langere periode op K€ 110.650. Bovendien moet ook rekening gehouden worden met het feit dat de Vlaamse overheid reeds uitgaven voor een bedrag van K€ 12.471 gedaan heeft die op deze schadevergoeding moeten verrekend worden.

Anderzijds houdt een dading bijna vanzelfsprekend in dat iedere partij die bij de overeenkomst betrokken is, voldoende soepel is en bereid is om op sommige punten toe te geven om tot een overeenkomst te komen. Het is dan ook allicht niet haalbaar om in de overeenkomst waarborgen in te bouwen die verzekeren dat de Vlaamse overheid werkelijk alle kosten die zij nu en in de toekomst heeft, zal terugbetaald krijgen. De Vlaamse regering dient dan ook af te wegen of het aanvaarden van een mogelijk 'verlies' dat op dit ogenblik niet zeker is maar op grond van de verstrekte gegevens ruw kan geraamd worden van (K€ 100.000 – K€12.471 – K€ 110.650 =) K€ 23.121, opweegt tegen de risico's die een gerechtelijke procedure meebrengt en die hierboven beschreven worden.

Op grond van de stukken die de Vlaamse minister voorlegt, meent de inspectie van financiën dat de saneringsovereenkomst zeker verdedigbaar en allicht opportuun is. Zij heeft dan ook geen opmerkingen bij de doelmatigheid van dit dossier.

3.3. Budgettaire weerslag

Indien de saneringsovereenkomst ondertekend wordt, zal het bedrag van K€ 100.000 dat 3M zal storten, ingeschreven worden op het Minafonds. De bedoeling is dat het daar voorbehouden wordt om de kosten die aan dit PFAS-dossier verbonden zijn, te dekken.

De inspectie van financiën meent dat op het ogenblik dat de betrokken middelen gestort worden, de nodige administratieve regelingen moeten getroffen worden om dit bedrag daadwerkelijk exclusief te

reserveren voor de uitgaven verbonden aan het 3M-dossier. Bovendien zal het departement Omgeving in overleg met het departement Financiën en Begroting er moeten over waken dat bij de afschaffing van de DAB Minafonds tegen 1 januari 2024 de nodige maatregelen genomen worden om te verzekeren dat dit bedrag ook op dat ogenblik duidelijk identificeerbaar blijft en voorbehouden wordt voor de uitgaven in het 3M-dossier.

4. Besluit

De inspectie van financiën verwijst naar haar opmerkingen hierboven. Zij geeft een gunstig advies over het ontwerp van saneringsovereenkomst en over het voorstel om de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te mandateren om deze overeenkomst te ondertekenen.

Gelet op de budgettaire impact van dit dossier is voor dit dossier het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting vereist.

De inspecteur van financiën

Paul van Sprundel
Inspecteur-generaal van financiën